

ANNE BABALARIMIZIN BİZİMLE GURUR DUYMASINI İSTİYORUZ

Yılmaz Esmer *ve Burcu Ertunç*

Yönetici Özeti

Betam Toplumsal Araştırmalar Birimi olarak Dünya Değerler Araştırmasının (World Values Survey) 2008 yılındaki son çalışmasının verilerinden faydalanarak “20 Haziran Babalar Günü” sebebiyle dünyadaki ve Türkiye’de kişilerin aile değerleriyle ilgili düşüncelerini gözden geçirdik. WVS’in aile değerlerini ve aileye bağlılığı yansıtan iki ifade sorusu seçilerek bu görüşlere katılım oranları incelendi: 1. *‘Hayattaki esas amaçlarımdan biri de annemin ve babamın benimle gurur duymasını sağlamaktır’*. 2. *‘İnsan anne ve babasını hatalarına rağmen kayıtsız şartsız sevip saymalıdır’/ ‘Sevgi ve saygıyı hak etmeyen bir anne ve babayı çocuğu da sevip saymak zorunda değildir’*. Soruların yöneltildiği 56 ülkeden Kuzey Avrupa, ABD, Latin Amerika, Asya ve Orta Doğu’yu temsil edecek 17¹ ülke seçildi.

Kişilere aile kurumuna yaklaşımlarını anlamak için yöneltilen sorularda Türk halkının (yüzde98) geleneklerine bağlılığı ve aile korumacılığının seçilen ülkeler arasında ilk sırada yer alması dikkat çekerken, demokratik değerlerinin çok yüksek olduğu bilinen Avrupa ve Kuzey Avrupa ülkelerinde durumun farklılaştığı, aile bağlarının giderek azaldığı görüldü.

Türkiye aile değerlerine en bağlı ülke

Bir toplumun değerleri onun öğeleri ve kurumları içine gömülüdür. Toplumun çeşitli kurumları aynı zamanda bu zamanla değişen, dönüşen değerlerin taşıyıcılarıdır. Bu araştırma notunda bireyin sosyalleşmesi ve içinde yaşayacağı toplumun bir parçası olmasında en etkili kurum olan aile kurumuna bağlılık, anne-babalara duyulan sevgi ve saygının oluşumuyla ilgili bir inceleme yapılıyor. Amacımız dünyamızın farklı kültürlerini temsil edebilecek nitelikteki ülkeleri seçerek bir değerlendirme yapmak konuyla ilgili yapılabilecek çalışmalara zemin hazırlamaktır.

Aile, bireyin yaşantısı boyunca onun yanında yer alan, kişinin kendi ailesini kurduktan sonra bile sürekliliğini ve gücünü yitirmeyen bir yapıdır. Aile kurumuna olan bağlılık toplumun geleneksel yapısının ve kişinin bireyselleşme ölçütünün göstergelerinden biridir.

Şekil 1.’de görüldüğü gibi Türkiye incelemeye alınan ülkeler arasında aile değerlerine en bağlı ülke konumundadır. Halkın yüzde 98’i için ebeveynlerinin onlar hakkında ne düşündükleri büyük önem taşıyor. Bu da hangi yaşta hangi medeni durumda olursa olsun kişinin biraz “çocuk” kaldığı düşüncesini akla getirebilir. Komşu ülkeler İran ve Irak’a bakıldığında küçük farklarla ortak bir değer tablosu olduğu görülüyor; Türkiye’nin geleneklerine bağlılığı ve aile yapısı açısından daha çok içinde olduğu Arjantin, Meksika, İran, Irak, Hindistan ve Malezya gibi farklı kültürleri ait olsalar da gelenekselliğin ağırlık taşıdığı ülkelerdir. Bu ülkelerde, kişiler muhafazakârlığın da göstergesi

* Prof.Dr.Yılmaz Esmer, İktisadî ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi

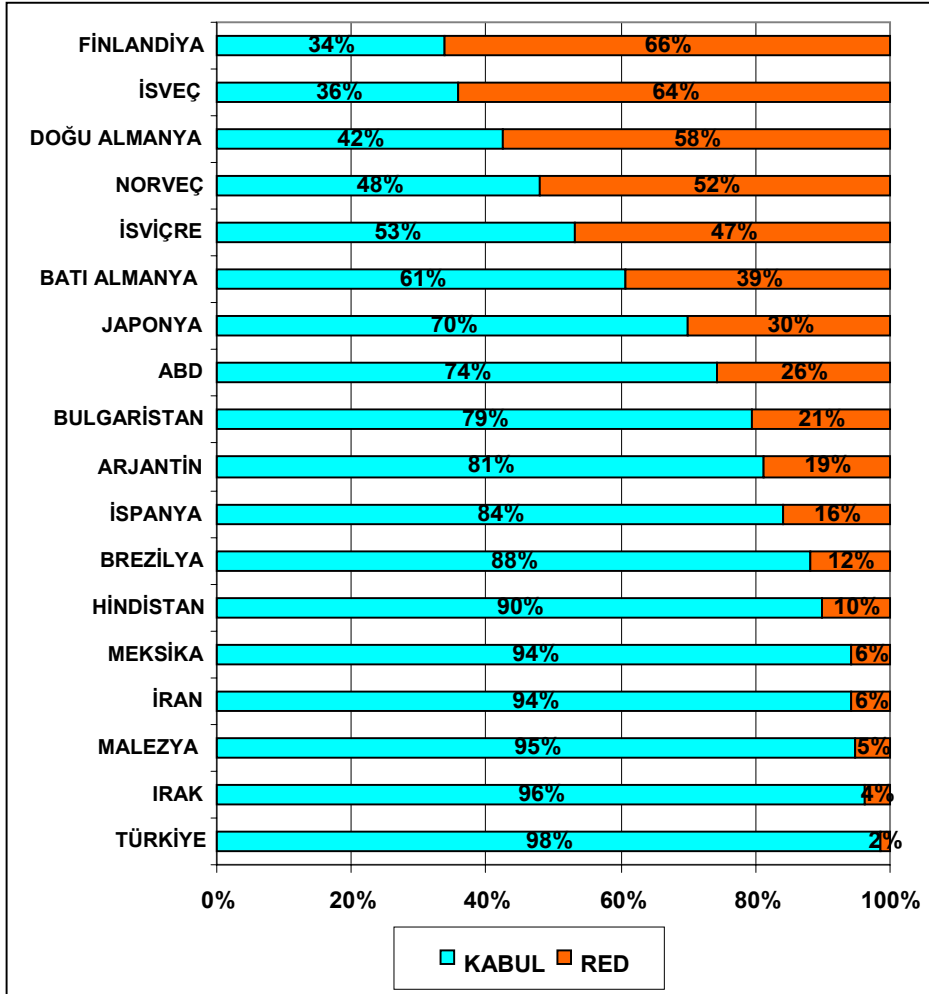
* Betam Toplumsal Araştırmalar Birimi Araştırma Görevlisi

¹ Şekil 1’de on sekiz ülkenin yer aldığı görülmektedir; Dünya Değerler Araştırması’nda **Almanya’nın değerleri**, Doğu ve Batı Almanya olarak ayrılarak incelenmektedir.

olan yukarıdaki ifadeye yüzde 90'ın üzerinde katılım gösteriyorlar. Hükümet gelenekleri açısından da aile yapısı açısından da gelenekçi olduğu bilinen Japonya için de yukarıdaki ifadeye katılma oranları oldukça yüksektir, Japonların yüzde 70'i ebeveynlerinin onlarla gurur duymasını için ellerinden geleni yapmayı amaçladıklarını söylüyor.

Batıya doğru gidildikçe aile bağlarının gevşemeye başladığı görülüyor. Örneğin Bulgaristan'da araştırmaya katılanların yüzde 79'u anne babalarının onlarla gurur duymasının hayatları için önemli bir amaç olduğunu ifade ediyor. Akdeniz ülkesi olan İspanya'da ise bir hayli yüksek "gurur duyma" oranı gözlemleniyor:Yüzde 84. Buna karşılık İskandinav ülkelerinde gençlerin ebeveynlerinin onlarla gurur duymasını pek de önemsemedikleri anlaşılıyor. Örneğin Finlandiya'da oran yüzde 34'e düşüyor.

Şekil1. "Hayattaki esas amaçlarımdan biri de annemin ve babamın benimle gurur duymasını sağlamaktır" ifadesine katılma oranları.

Avrupa ülkelerinde, özellikle Kuzey Avrupa'da aile içi bağların nispeten kopuk olduğu, bu değerlere verilen önemin az olduğu anlaşılıyor. Ama öte yandan, özellikle Kuzey Avrupa'da ruhsal-nörolojik bozukluklar ve intiharın en önemli sağlık problemleri arasında yer aldığı biliniyor. Özellikle Finlandiya'nın gençlerinde görülen depresyon, madde bağımlılığı ve intihar oranları bu durumun aile ilişkileriyle olan bağlantısını akla getiriyor.

Doğu Almanya ve Batı Almanya'daki durum incelendiğinde, görüşmecilerin ailelerinden görmek istedikleri ilgi ve sevgi oranlarının birbirinden çok farklı olduğu gözleniyor. Batı Almanya'nın değerleri nispeten muhafazakarken Doğu Almanya İskandinav ülkelere benziyor. Batı

Almanya’da araştırmaya katılanların yüzde 61’si anne ve babalarının onlarla gurur duymasını sağlamak çok önemliyken, Doğu Almanya’da bu oran yüzde 42’ye gerilediği dikkat çekiyor. Aynı kültüre sahip iki ülkede bu büyük fark, kültürün yanı sıra siyasal rejimin ve egemen ideolojinin de değerlerin oluşmasında rol oynadığını akla getiriyor.

Batının en önemli temsilcisi olan Amerika’daki aile ilişkilerinin durumunun doğu ülkelerinin aile yapısına daha yakın olduğu gözleniyor. Bu ilgi çekici sonuç bu çalışmada derinlemesine incelenemese de Amerikan aile yapısında çocukların ebeveynlerinin gözünde gurur duyulan evlatlar olmak istedikleri aşikârdır.

Koşulsuz anne-baba sevgisi en yüksek Meksika’da

Araştırma notunun ikinci kısmında ise Dünya Değerler Araştırması’nın 1999-2004 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmasından yukarıdaki grupta yer alan ve “insan anne ve babasını hatalarına rağmen kayıtsız şartsız sevip saymalıdır” ile “sevgi ve saygıyı hak etmeyen bir anne ve babayı çocuğu da sevip saymak zorunda değildir” ifadelerinin hangisine katıldıkları sorusunun yanıtladığı dokuz ülke belirlendi. Türkiye’deki görüşmecilerin yorumlarına baktığımızda soruya cevap verenlerin 87%’si geleneksel değerlere bağlılıklarını göstererek anne ve baba ne yaparsa yapsın çocukları onları sevmek ve saymakla yükümlüdür diyor. Ancak geri kalan yüzde 13’lük kesim anne babaların da hata yapabileceğini ve saygıyı hak etmeyebileceğini düşünüyor. Ancak bu kez birinci sırada yer almıyor. Meksika’da insan, hatalarına rağmen anne ve babasını kayıtsız şartsız sevip saymalıdır ifadesini seçmeyi tercih edenlerin oranı yüzde 90’dır. Aile söz konusu olduğunda muhafazakârlığın arttığı gözlenen Meksika’ya yakın oranda koşulsuz anne baba sevgisini savunan Orta Doğu ülkesi ise İran’dır. Türkiye, Arjantin ve İspanya’nın değerlerinin de yakınlığı dikkat çekiyor.

Grafiğin en başında yer alan İsveç diğer tüm ülkelerden ayrışıyor; sevgi ve saygıyı hak etmeyen bir anne ve babayı çocuğu da sevip saymak zorunda değildir ifadesini seçenler araştırmaya katılan nüfusun yüzde 56’sıdır. Tıpkı anne ve babamın benimle gurur duyması hayattaki esas amaçlarımdan biridir ifadesine alınan yanıtlarda olduğu gibi burada da İsveç’in ve temsil ettiği İskandinav ülkelerinin aile bağlarının nispeten zayıf olduğu gözleniyor.

Şekil 2. –Anne babaya duyulan sevgi ve saygının koşullu olup olmaması üzerine sorulan ifadelere katılma oranları.

